

לג
אגודת החינוך
ל

מ ד י נ ת י ש ר א ל
הכנסת הראשונה

פ ר ט י כ ל מ ס' כ

מישיבת הועדה לעניני חינוך ותרבות
ביום ג', ד' באב תש"י, 18.7.50
בשעה 22.00.

נכחו:

חברי הועדה

- ש. פרטיץ - היו"ר
- פ. אילנית
- ע. אסף
- י. נורי
- ב"צ דינבורג
- א. הכרמלי
- פ. ד. לוננשטיין
- ד. טיילנטיק
- ד. צ. פנקס
- א. ציזלינג
- א. רזיאל נאור

מזמנים

- ז. שור - שר החינוך והתרבות
- ש. בן-דוד - מאגף החינוך
- ד. טנבר - יועצת משפטית

נעדרו:

- א. אלמליח
- ד. כהן
- א. לנקין
- ד. נצר

היו"ר ש. פרטיץ:

פנתחת את הישיבה.
 ארשו לי להביע את סיפוקנו מכך
 שד-החינוך מר ז. שור נמצא שוב אצלנו בעבודה ואני חפצה לקנות שעוד
 נמצא את הדרך לקבוע את הימים שיהיו אמשיגם גם בשבילו וגם בשבילנו
 כדי שלא יהיה פירוד בינינו ובינו. אני מקוה שבישיבה זו נקבע את
 המועדים של ישיבותינו כדי שגם שד-החינוך יוכל להשתתף בהן.
 בסדר-היום שלנו שני טעיפים:

- א) תשובות לשאלות שהובשו למר ש. בן-דוד ביחס לרישום;
- ב) ביצוע חוק הלימוד חובה.

א. ציזלינג:

אני מציע לדחות את התשובות
 לשאלות שמתן אנויכולים לקבל
 גם בלי השתתפותו של השר וננצל ישיבה זו כדי לברר דברים הדורשים
 את השתתפותו של השר.

ההצעה בתקבלה

היו"ר ש. פרטיץ:

אני מציעה שנקבע את הפרוגדורה
 של הדיון ונקבע עד מתי נשב.

אני מציע שכל חבר ועדה יקבל רשות
דיבור ל-10 דקות ושנשב עד שעה 2.00.

גוריי:

ההצעה בתקבלה

א. ציזלינג

הצטרפתי שהיה עלי לדבר דברים קשים
שלא בנוכחות השר, וכדי שדברי לא יהיו
דברים שנאמרים מבחוץ ביקשתי שיפטרנו בכתב. אני מניח שזה נעשה ואין לי
בעצם הרבה להוסיף לדברים אלה.

אין זו שאלה אישית, אין זו שאלה של
ידידות ואין זו שאלה של הערכה, זוהי שאלה של הערכת המציאות בהנהלת
עניני החינוך בארץ, ובענין זה אנחנו חייבים להקפיד בכל החומרה ^{מאד} ~~מאד~~
אנחנו חושבים כי הענינים יכולים להיות טובים יותר. אני חוזר ואומר
שהשר הניח את עניני החינוך לפעמים במצב של התנשנות ורם כנגד זרם,
האשמה כנגד האשמה והמסודר האחראי לא לענין זה נמצא מבחוץ בשעה שהיה
צריך לספל בדברים. לכן לא השכמתי להביא האשמות, כאילו הן האשמות
כלפיי, אינני רוצה להיות אחראי. אני נציג הכנסת ולא נציג הזרם, אינני
מעלים את השתייכותי לזרם אבל אינני רוצה להיות אחראי לחטאי הזרם. אם
יחטא הזרם ואני איצג אותו בחיים הציבוריים בארץ, הוא צריך להיות
אחראי כלפיי משרד החינוך. מצב זה יצור מציאות חולה. חבר-הכנסת גוריי
השתמש פעם בפסוק: "כאשר הכנסת נגיעה לעניני חינוך היא משתוללת",
והשתוללות זו היא תוצאה שלדעתם גם הממשלה אחראית עליה בזה שאינה
מכוונת, פתוך אחריותה היא ועל יסוד אחריותה כלפיי החוק, את עניני החינוך.
בשעה שהממשלה מציגה ענין, אינך יודע את סופו ואת תכליתו, הבאתי לדוגמה
את פרשת ראשון-לציון שעד היום איש אינו יודע מה בדיוק קרה שם.

היה ענין אחד שבו הממשלה כאילו הראתה
פעילות, וזה בירור האשמות בקשר עם פרשת המחנות, אבל היא קיימה זאת על
יסוד התעלמות מפעילותה של ועדת הכנסת, על יסוד שלילת רצונה המפורש של
ועדת החינוך בכנסת, והרכיבה ועדה שלפחות חלק מחברי הכנסת לא דאה את
הרכב הועדה כמוצדק, ועוד בטרם נכנסה לתפקידה ביקשו לפסול אותה על יסוד
הרכבה ועל יסוד זה שהיא באה במקום בירור פרלמנטרי שכולנו שותפים בו.

לאחר שבאחרון רב קבלנו את הדין-וחשבון
ולאחר שקראתי אותו, אני יכול לומר ביתר חומרה שהועדה לא רק שהחטיאה את
המטרה, כי אם גרמה גם לעיוות הדין. השר הכניח לנו תכופות כי חוק חינוך
חובה יבוצע ועובדה היא כי הוא אינו מבוצע. אין ואיננו מבוצע בשלימותו.
לא תהיה גם אפשרות להוכיח את אי-ביצועו שללא נעשתה ההכנה הדרושה.
התקנות לא פורסמו; מועצת החינוך שאל הרכבה התיחסתי בשלילה מיום ~~הצגת~~
גם היא מונתה במאוחר; באותו זמן חייכנו לתקנות וחלק התקנות שפורסמו
ואושר על ידי מועצת החינוך ביצוען עוכבו; חלק מהתקנות בכלל לא פורסמו,
אולי זה התרחש השבוע-עוד לא הספקתי לדאוג את הדרושות עד לפני ימים
אחדים ~~אם~~ לא היו תקנות העברה, עד היום הזה לא היו תיקונים לחוק הרישום
שהמועצה קבלה אותם, הם לא פורסמו על ידי השר ולא ידענו אם יקשרו או
לא. עד היום לא הוטל על חלק גדול של הישוב, הקרוי עיריית חי-אביב, אשר
נטלה זכות לעצמה לנהוב שלא בתאם לכוונות המפורשות של החוק, לקיים את
החוק. עד היום אין רישון לבגנים; עד היום אין רישום לבערים עובדים.
הרישום לבתי-הספר מתנהל באופן שרירותי ובצורה שחורגת מן המסגרת שאושרה
על ידי מועצת החינוך ועל ידי שר-החינוך. אולי רק פעולה אשכנסייתית
יכולה להיחפך לפעולת רישום שאינה בהתאם לחוק. ~~דבר זה היה נתון בידי~~
השר עד היום.

צנצנא אלה מן הדין

כאשר מועצת החינוך החליטה להרחיב את
סמכויות השר וסמכויות הממשלה לגבי החינוך ולגבי מי שמשתמש לרעה, קרה
אחד הדברים המוזרים ביותר בויתרו שבין הכנסת ובין הממשלה. עד היום
ידעתי שהכנסת לוחמת לפעמים על צמצום סמכויות הממשלה והממשלה לוחמת
על הרחבת זכויותיה, דוקא במקרה זה הממשלה הוכיחה בדיבות לב וויתרה
על סמכויותיה במעייף שצריך היה להקנות לשר-החינוך סמכות להפעיל את
התקנות. הממשלה ויתרה על זה והדבר צריך להגיע כהצעה פרטית או כהצעה

א. ציזלינג:

של רוב הוועדה, הממשלה ביישראלית וגם אינה דואגת שחוק זה יעבור בכנסת.

ברצוני להביע את אי-שביעות רצוני מהעובדה שיושבת-ראש הוועדה לא דאגה שהחוק הזה יעמוד על סדר-היום אמשול - לאחר שדאגה לדחות בידור מה במשך שבועות - כדי שאפשר יהיה השבוע לסיים את הקריאה הראשונה, כי אחרת, כל מה שכתוב בחוק הזה אין לו יותר ערך. היכן היתה כאן הממשלה? היא רשאית לדרוש הקדמת דיון והקדמת טעמים, היא אחראית לדבר זה וצריכה להיות מעונינת בזה.

ידוע לי כי זרם העובדות מביע בלי הפסק את התפטרותו דרך מוסדותיו הציבוריים; בכינוסים שכינם ועד הפועל של ההסתדרות, דרך מועצת פועלי תל-אביב, על הפגיעה בזכויותיו ועל קיפוח הזרם. האם לידי כך הגענו בממשלה שיש בה רוב פועלי? ובמשרד שהשר שלו מסונה על יסוד חוק פסוים? הוא איש של תנועה-מפועלים? ברמה לי שגם הרוב בהסתדרות הזאת מביע את אי-שביעות רצונו ואת מרידותו על זה שהוא נמצא בין הנשעים על ידי הממשלה. אני יודע שכדרך כלל הרוב רביש פאד להגן על הממשלה הזאת, ולדעת לפעמים שלא בצדק. במקרה זה גם הרוב הגבול על הממשלה דאג צורך להתבייש למחאה, להתבייש לכיסוי של הדגשת הקיפוח. במקום טיפול בענין יסודי אנחנו כל הזמן נתונים להאשמות, אולי יש ביניהן גם האשמות נכונות, אינני רוצה להגן עליהן, אבל הציבוריות מועסקת בפרט זה או אחר, וקשה לציבוריות לבדד את אפסיותו, ואין הממשלה מציגה את הדברים על נכונותם בשעה שהיא אחראית.

משום כך תבעתי שוועדה זו לא תכנס לברור פרטים, אלא לאחר שתשמע מה בפיו של השר או מי שמורשה על ידי השר, בענין זה - לא תבענו שדוקא השר יענה על כך, זה יכול להיעשות על ידי אנשים אחראים בפנינו - אבל זו צריכה להיות תשובה מוסמכת כדי שנדע לקבוע את יחסנו להאשמות שמונשות ואשר אינן מפורטות.

לפי דעתי עלינו להתרכז בדבר העיקרי והוא הטכנה של אי-קיום חוק החינוך, אי-הביצוע הן במסגרת של הישוב היהודי, על אחת כמה וכמה בישובהערבי - אינני רוצה להרבות מה בפרטים - שאנחנו מחפשים לו.

א. הכרזות

קודם כל ברצוני להביע משאלה שהממשלה תמצא את הזמן המתאים לעבודתה וגם לעבודת ועדת החינוך, כדי ששר-החינוך יוכל להשתתף בישיבות. לדבר זה הכרחי כי זה מכביד מאד על עבודת הכנסת. אני זוכר שחברי הכנסת מירושלים היו עוזבים את תל-אביב רק כיום חמישי, ועפשו, ביום דף המזללות כבר בחצר. בקשתי היא שהממשלה תמצא את הזמן המתאים כדי שהשרים יהיו פנויים כיוכלו להשתתף בעבודת הכנסת. אני רוצה לראות את שר-החינוך בתוכנו בריא ובעבודה היום-יומית כדי שנחליט יחד על דברים.

אני מצטער ששר בן-יהודה איננו כאן כדי שנוכל לדון יחד על דברים. אבל ברצוני כאן להעיד הערה אחרת: לפי דעתי גם הציבוריות שלנו בלתי מחונכת, אנו יותר מדי אנשי דין. התחנכנו במשך אלפי שנים שכל חוק לא יועיל דעם ישראל ידע להסתדר. אני בעיקר מתפונן כאן למקרה שקרה בעמקא. חובתו הראשונה של איש ציבור, ולא כל שכן חבר-כנסת, היא להביא ענין זה קודם כל בפני משרד החינוך ולא שר למליאת הכנסת. כאשר חברי הכנסת לונשטיין ופנקס הביאו את האשמות הכבדות במליאת הכנסת, שאלתי אז את פנקס איך זה יהודי גבון ונפטר שיש לו יחס לעניני חינוך לפי השקפתו ובישתו, פקס מערה כזאת בישראל? מדוע לא נמטר ענין זה למשרד-החינוך? אני התנדתי אז לבחירת ועדה על ידי מליאת הכנסת, כי אמרתי שבעצם זו שאילתה למשרד-החינוך. נחכה לתשובתו של שר-החינוך ואז נדון על השאלה לאור התביעה ולאור התשובה. אבל לצערי גם חברי התנדבו לוועדה זו, זו היתה התנדבות שיש בה מן החובה. כל ענין צריך קודם

א. הכרמלי:

לעבור בדיקה במשרד החינוך ואחר כך ~~לזמן~~ לפנינו. יש צורך לשמוע גם את הטוען, גם את התובע וגם את הנתבע.

התקלה בעניני חינוך התחילה בזה שאגף החינוך שהיה צריך לטפל בעניני החינוך במחנות מהיום הראשון שהגיעו לשם ילדים, לא עשה זאת. קראתי את המול את הדין-וחשבון של ועדת החקירה, יש בו חומר מאלף אבל הוא איננו לכבוד הציבור כולו. אפשר היה למנוע טיט זה אילו התקנתה ~~במחנות~~ היה נמסר למשרד החינוך מהיום הראשון שהגיעו ילדים למחנות. זאת היו צרכים, לפי דעת, לבצע מיד. אני סבור שמנהל אגף החינוך בתבונתו ובנסיבותיו בשטח זה יכול היה למנוע את כל הטרידות שהיתה.

אשר למועצת החינוך שיש לי הכבוד להשתתף בה. מועצה זו עובדת, מעבדת ובודקת ענינים מתוך גישה ענינית ומתוך רצון כנה לפתור את השאלות המובאות אליה לטיפול. אבל אני שואל: מדוע החוק עוד לא נחפרם ב"רשומות" עד היסוד? הוא היה צריך להתפרם למחרת קבלת החוק.

אשר לתיקון השני אשר יובא לכנסת - ישבנו ועמלנו, תנו כבוד גם לעבודתנו. במועצת החינוך ישנם גם חברים שאינם משתתפים בוועדת החינוך והם ניגשו לענינים מתוך הבנה ודאגה לעוב הענין. אני מבקש שתנתן לנו האפשרות לדעת את הדברים כדי שגם אנו נוכל למלא את המפקיד המוטל עלינו, ברצינות הדרושה.

ע. אסף: אינני סבור כחבר-הכנסת ציולי שבפג טעמו של החוק אם איננו מביאים אותו לקריאה ראשונה. כל השאלה היא במעוף המאריך את מועד הרישום ל-15 באב במקום ל-1 באב. הטעמים האחרים מספלים ברשות החינוך המקומית במקרה שאינה מבצעת ואינה מסוגלת לבצע את חוק חינוך חובה, ובמקרים כאלה ניתנת סמכות לשר לפעול. תיקון החוק מדבא כדי לאפשר את הביצוע של חוק חינוך חובה וכדי לתקן תקלות שנבעו מתוך כך.

ברצוני לחזור על דברי החברים שקדמוני בדבר התדעוּמת ביחס לעיכוב פרסומן של תקנות ההעברה. אין זה סוד, ואיננו יכולים גם לשנות עובדה זו שביחס לביצוע חוק חינוך חובה ישנה מתיחות בציבור בקשר לזרמים. תרופה נגד מתיחות זו היא לקבוע כללים מפורטים לביצוע הוגן של החוק ככתבו. במשך שנים היה ויכוח אם יש לבצע את חוק חינוך חובה בתרופה גדולה על ידי משאלים והעברת בית ספר מזרם לזרם, או בדרך אחרת ולא בבת אחת. אמרנו שלאחר שיתקבל החוק ויתפרסם, תבואנה בעקבותיו גם תקנות וייקבע סדר שבבוא ההורים לרשום את ילדם לבית ספר תינתן להם האפשרות המלאה לבחור בזרם הרצוי להם, ואז לפחות לגבי העתיד ייקבע סדר תיקון. משרד החינוך הכשיל לגמרי כל אפשרות כזו באפס פעולתו ובעיכוב. מונחות לפנינו צרור תלונות שנתקבלו. יתכן שבחלק התלונות יש טעם, יתכן שגם בלי חקירה אפשר לראות באילו האשמות אין יסוד ויתכן גם שנעשו דברים בלתי הוגנים. אבל לעומת זה במקום אחד גדול אשר נמצאים בו כשליש מכל ילדי ישראל, בעירית תל-אביב, הרישום נעשה בניגוד ולא בהתאם לתקנות הרישום ותקנות ההעברה. אי אפשר אפילו לטעון נגדם כי לא נתפרסמו התקנות. הטענה היחידה יכולה לבוא נגד משרד החינוך בלבד. אני מזכיר להביע את תמהוני על ששרד החינוך מעכב הסדר זה. אני יכול להבין שישנם גם דברים אשר שנים נלחמנו עליהם ואשר מתוך קוצר יד אי אפשר לבצע אותם גם כיום, ויתכן שלא תהיה כל אפשרות גם בשנה הזאת לבצע את החינוך בהתאם לרצונם של ההורים ולפי החוק.

ואשר לתלונות שהוגשו, אם ברצוננו לברוט את כל התלונות ניהפך למדמד משפטי כי נצטרך להזמין באשמים.

ע. אסף:

לאפשר להם להזמין עדים, להזים אדמות וכו'. בו בזמן שיכול להיות מצב שהכנסת מטילה ובוחנת ועדה פרלמנטרית לבידור דבר כזה הרי מצד שני פנכה לטפל בזה כשרד החינוך אשר הוא האחראי הישיר לדברים אלה. כל ההאשמות האלה הן בעצם פופנות למשרד החינוך, גם אם אינו יכול להיות אחראי על הכל מפני שלא עמד בפרץ, הוא לא התכוון ולא היה לפי לפנות.

בידור התלונות נספר על ידי הכנסת לוועדת החינוך, אם ועדת החינוך תמצא שהתשובות אינן מביחות את דעתה תהיה חייבת להכנס לבידור מעטיק של כל התלונות. במידה שידוע לי אין ועדת החינוך פוסד אדמיניסטרטיבי, אין היא פוסד מבצע, וזוהי פרודורה משפטית מסובכת מאוד ועלולה לסבך את הועדה. הייתי רוצה לפנוע מלקבל עלינו תפקיד זה אשר איננו מסמכותנו לפי עצם מסמכותיה של ועדת כנסת. לדעתי זה מתפקידו של משרד החינוך.

א. רוזיאל-באור: ברצוני לנצל הזדמנות זו כדי לברך את אשר ואת הועדה לטובו של שר החינוך אלינו לעבודה ולהביע תקווה שמעתה ישתתף השד בעבודתנו באופן קבוע. אני בטוחה שהרבה דברים לא היו פגיעים למה שהגיעו לו העבודה בעשתה בפשותה. ישנם דברים רבים ההולכים ונרחבים ואיננו יכולים להגיע לשום גמר משום ששר החינוך אינו מתתתף אתנו.

אנשה לעצמי להתחיל מטעמי קטן של שאילות, אין ברצוני לחזור עליהן, אנקש רק את אשר שיואל לרשום לפניו אלו שאילות שהוגשו בזמנים שונים והתשובה תפיד היתה: לא קבלת תשובה מהשר. התלונה הראשונה הוגשה בגד מנהל בית הספר התיכון של זרם העובדים בירושלים טר גלעד, בענין ירושלים.

ז. שזר - שר החינוך והתרבות: לא ידוע לי דבר על כך.

א. רוזיאל-באור: אמנוד בקצרה את פרטי המקרה. קבלתי מידי חבר הכנסת ילין-טור שאילתה בכתב אשר היתה מופנית לשר החינוך, בענין ד"ר גלעד וניכוח שהוא ניחל בכתב בטאלת ירושלים. חבר הכנסת ילין-טור אשר לי שרצה לכתחילה לשלוח שאילתה בדרך הרגילה, אולם אחד כך שקל בדעתו שאולי אין זה רצוי לדבר על שאלה זו בפומבי וביקש מפני להעביר זאת על ידי טר בן-יהודה. הבאתי שאילתה זו בפני ועדת החינוך ובשאלתה באמר שמהל בית הספר התיכון, ד"ר גלעד, התבטא בפני הילדים בזו הלשון: "ירושלים היא שן רקובה, צריך לעקור אותה וחבל להפסיד עליה אפילו נפש אחת". ותלמידים התמרמרו על אופן דיבור זה. זוהי פגיעה חמורה מאוד בכל יסודותינו ואני מבקשת תשובה על כך.

שאילתה שניה לא היתה בכתב, אלא הגשתי אותה בעל-פה לטר בן-יהודה בישיבת הועדה. שאילתה זו באה כתוצאה מביקורי בבאר-שבע, שם היתה צריכה להתקיים הדבאה שלי בבית התרבות על הנושא: חינוך ממלכתי, וכאשר באתי לשם בודע לי שהאחראית לבית התרבות איננו יודעת לדאבוני את שמה מסרבת לתת את המקום להדבאה בטענה שאי-אפשר לעשות בבית התרבות דיון על נושא מפלגתי. קודם כל איננו יודעת מי קבע סדיון על חינוך הוא דיון מפלגתי, והאם זה קבוע טראש שחברי כנסת מפויינים טרבריה באופן כלתי-דמוקרטי שאמור להם להכנס לבית תרבות מפויינים? אני מבקשת לברר איך אפשר, אחרי שהובטח הדבר, לשלול אותו ולהעמיד חבר כנסת בפני מצב כזה?

א. רזיאל-נאור:

ברצוני להתעכב עכשיו על נטייתו של פר בן-יהודה לחופשה בחוץ-לארץ בזמן זה.

ז. שור - שר החינוך והתרבות: הוא לא יצא לחופשה.

א. רזיאל-נאור:

אין זה מתפקידה של ועדת החינוך לקבוע את מועדי החופשות, אבל אין זה רצוי שדוקא במצב דברים זה בשטח החינוך, כאשר הדברים טרם התדרו, ייעדר מנהל אגף החינוך מהארץ בפשך כמה שבועות. אני שומט שהוא לא יצא לחופשה, אבל זה גם היה נימוקו העיקרי שזו חופשה והוא מעמד אותה לשירות ההסתדרות הציונית ואז תפתח על התערבות זו. אפשר לקבל את דבריו של פר בן-יהודה שהוא מעמיד את שירותו לצרכי הכלל, אבל אינני יודעת אם עכשיו הזמן המתאים לשחרר אותו מהמצאותו כאן וטיפולו בדברים שהוא אחראי עליהם.

חבר הכנסת ע. אסף חזר גם כאן על

הצעתו אשר השמיע בפני מליאת הבית למשרד את בירור התלונות למשרד החינוך. הוא נימק הצעתו זו בכנסת והיא בכל זאת לא נתקבלה, נתקבלה ההצעה שועדת החינוך של הכנסת תטפל בבירור התלונות. כבר שמעתי חזרה על הצעה זו בצורות שונות גם מחברים אחרים ובטענה נפרדת שאין לוועדת החינוך אפשרות להכנס לבירורים לפני שהדברים יעברו בירור במשרד החינוך. דעתי בענין זה שונה. הטענות הובאו בפני הבית, הבית דן בהן ומצא כנראה שיש מה לחקור ולקבוע והעביר אותן לוועדה כדי שתברר ותבדוק, ואם זה דורש התמחות משפטית מסוימת, שמעתי שישנם יועצים משפטיים בכל המשרדים ואני מתארת לעצמי שהם יעמדו לרשותנו. אני רואה בהצעה זו מצד כמה חברים רתיעה מלגשת לתפקיד זה, ואני חושבת שדבר זה איננו בפקודו.

אם זו ועדה לעניני חינוך ותרבות

היא צריכה לשאוף קודם כל לטהר את האוירה מכל האשמות ולחקור את הדברים. אם יש בהם טעם צריכים האשמים לבוא על ענשם. אם אין טעם בהאשמות תפרטם הועדה גילוי דעת שחקרה ובדקה והיא יודעת לכבוש שאין בדברים טעם, דבר זה יועיל הרבה מאוד ואולי יעזור קצת את הדרדרון שאנחנו מתדרדרים בו כל הזמן.

עברתי על החומר אשר הוגש, חלק

מבנו היה ידוע לי גם קודם לכן וראיתי שהטענה העיקרית שטענו היא נגד דחיית בירור הדברים. נמטרו גם שמות ומכל מקום אינני רואה שישנם מכשולים טכניים ואני מציעה להכנס לבירור הדברים. אני הייתי מציעה לבחור ועדת משנה אשר בפניה יובאו הדברים, היא תקרא את האנשים ששמותיהם נקובים כאן, תמסך מסקנות ותביא אותן בפני ועדת החינוך ושר החינוך ותדרוש את הצעדים המתאימים למסקנות הנובעות מתוך בירור זה.

מה שנוגע לחוק עצמו. ישנו עוד דבר

אחד שברצוני לבררו ואני חושבת שעכשיו הזמן המתאים לזה. הייתי רוצה להבין ולדעת איך יתכן שחוק מובא לכנסת, מונח על שולחן הכנסת ולפתע מתאום נעלם משולחן הכנסת, ואחר כך שומעים שהחוק בכלל לא צריך היה להגיע משום שלא עבר את השלבים המתאימים בדיוני המשלה. עצם התופעה הזאת פוגעת קשה בערכי החינוך בכל חוק שהוא ובעיקר בחוק החינוך, כי כל פרשת החינוך מוועזעת למדי ועצם תופעה כזאת יכולה רק לגרוע ולא להוסיף. החוק הזה הופיע בצורה כפולה: חוק קצר וחוק ארוך, ואחר דיון הוחלט בוועדת הכנסת שיש לראות בחוק הארוך נושא בפני עצמו אשר צריך להיות מוגש לקריאה ראשונה. אני רואה שזה מונח על שולחן הכנסת, מסופנים שמות המבישים הצעת חוק זו, ואני מקווה שתהיה קריאה ראשונה בכנסת.

ד.צ. פנקס:

ברצוני להביא תלונה לפני שר החינוך אשר הועברה אלי מחיפה בקשר עם הרישום. כבית ספר דתי. הם לא הצהירו על הזרם אבל התכוונו לשלוח את ילדיהם לבית ספר דתי. הוגד להם שילדיהם לא יבקרו בבית ספר, נצח ישראל כי ישנם בתי ספר יותר קרובים למקום מגוריהם והילדים יועברו אליהם. שני בנים ממספחה אחת לומדים כבר בבית ספר זה והם משייכים, והנה את הבן השלישי לא מאפשרים להם לרשום באותו בית ספר. אני חושב החלטה זו כפירוש בלתי נכון של חוק לימוד חובה. בפעיף 10 נאמר: (א) הורים הממלאים חובת רישום ילד או נער, המוטלת עליהם לפי פעיף 3, יצהירו בשעת הרישום על רצונם שהילד או הנער ילמד במוסד חינוך לימודי יסודי הנמנה עם זרם מוכר מפורסם, או במוסד חינוך אחר לחינוך יסודי. אם הם הצהירו שהם רוצים כי הילד ילמד במוסד חינוכי לחינוך יסודי שלפי הסדרים נמצא בזרם מוכר, יצאו ידי חובה כלפי החוק וזה לא צריכים להצהיר על זרם. או שהוא זרם מוכר או שהוא במוסד אחר לחינוך יסודי. אינני יודע מדוע הורים אלה אשר רשמו את ילדם בבית הספר, נצח ישראל לא היו רשאים לעשות כן. אני חושב שההורים עשו לפי המוטל עליהם בהתאם לחוק, אני מבקש לברר את הדברים ולא לעשות עוול להורים אלה, כי אין ספק שזה היה רצונם. יש חופש הגדרה בין זרמים מוכרים, ואני מבקש לכבד את הרצון הזה כי אין ספק שלכך התכוונו וכל שיפוט אחר הוא שיפוט בלתי נכון.

הגשתי בוועדת חינוך ואחר כך בכנסת הצעה לשינוי חוק לימוד חובה והייתי רוצה לדעת את יחסו של השר לעניין זה. אעמוד בקצתהמוד על החלק הראשון של הצעתו שהוא טכני גרידה ופירוש בלבולים, למצוים בלבולים החלקיים ביחס לרישום המוטל. יש לי קצת נפיון בארמיה שיש לה חינוכית מסוג זה ורישום משולש זה מוכרח להביא לבלבולים כאלה שאינם לא יצא טעה, כי יוצא לפי החוק שנער בן 16 יכול להרשם שלש פעמים. צריך להטיל חובת רישום לא על שלושה אנשים, שכל אחד מהם יוכל לרשום וכל אחד בצורה אחרת, ההורים לזרם אחד והנער לזרם שני. אני נגד רישום משולש שהוא מבטיח פחות אפשרות להקסיף את כל הנערים החיוביים לקבל חינוך. אני מציע בהצעת לחייב את בנותי העבודה להודיע איזה נערים עובדים אצלם. על פי החוק עד גיל 18 ההורים הם האפשרופטים החוקיים של הנער, ואין זה בסדר שבגיל 16 מוציאים את הנער מפיקוחם של הורים. אינני יודע עד כמה זה חינוכי, אני מוכן לשאול שאלות במסיבת מחנכים ופדגוגים עד כמה טוב ליצור ניגוד כלפי חוץ בין הורים לבנים. יכול להיות ניגוד פנימי במספחה, אבל אינני חושב שכבר הכנסת ציזלניב למשל ירשום את בנו בזרם אחד והנער ירשום עצמו בזרם שני. זוהי שאלה טכנית ופחות עניינית. אם אקבל תשובה שרק ההורים רשמיים את הנער, למה הנער צריך לרשום את עצמו?

גם אחרי שהחוק מתקבל בכנסת אין בו קדושה כזאת שאסור לנגוע בו, לשם כך קיימת הכנסת.

ואשר לפעיף 2 שעליו אני שם את הדגש, אני חושב שזה לטובת המדינה, לטובת החינוך, לטובת המשלה וכל הנוגעים בדבר. ישנם תנאים אוניקסיביים בכל מיני מקומות שאינם מאפשרים לבצע את כל שלבי חוק חינוך חובה בבת אחת. במקום אחד אין בית, במקום שני אין כוחות הוראה, במקום שלישי אין ציוד מתאים וכדומה. נניח שבכפר קטן אחד ישנם ששה נערים עובדים וצריך לסדר להם מורה פיוחד, זה למעלה מהאפשרויות התקציביות של הרשות המקומית, לעומת זה אם הרשות המקומית לא תעשה זאת תהיה חושאת כנגד חוק חינוך החובה, כי החוק מתכוון לא רק לרישום אלא גם ללימוד. אני מבין שישנם מניעים אחרים אשר אינם מאפשרים למעצמות המקומיות למלא את הוראות החוק. אני מציע, באותם המקומות ששר החינוך נזכר שישנם מניעים פייזיים אשר אינם מאפשרים להגשים את החוק, וכל לקבוע את המועד, מתי אותו שלב שאינו יכול להתבצע באותו רגע, מוכרח להתחיל להתגשם. זאת אומרת לתת לרשות המקומית תקופת זמן ותקציב כדי להכין את כל הדרוש. הייתי רוצה לדעת יחסו של השר להצעת זו. אין אני מעוניין בוויכוח בכנסת, אלא אני מעוניין לגרמו של עניין.

ב'צ דינבורג:

עיינתם בחומר שהוגש לחברי הועדה. כולנו
גם שמענו מכל מיני צדדים טענות שונות,
וברצוני להדגיש שיש לקבל חוקים במדינה כאשר האזרחים ומוסדות נכונים
לקיים אותם. אם אין הם נכונים לקבל אותם אז כל החוקים אינם שווים.
מבחינה זו אני חושב שהועדה צריכה לקיים דיון מיוחד הן על מקרים אלה
והן על ענין תל-אביב, ראשון-לציון ועוד. הוטלה עלינו חובה לברר את
הענין וזהו יסוד להסקת מסקנות אם המוסדות, הרשויות המקומיות והמפלגות
השונות מקיימות את החוק או לא. אינני רוצה בנידון זה להפחית אף כחוש
השערה מהזכויות והחובות הקשות שהוטלו, אבל דבר זה אינו טורח את הצעתו
של חבר-הכנסת אסף, אני גם תומך בה, שאנחנו צריכים לשמוע, לפני שנדון
על כל האשמות, את משרד החינוך, שהוא כאילו מופיע כנאשם.

כל העניינים האלה דורשים תיקון ולכן
חתמתי על הצעת התיקון השני לחוק לימוד חובה. זהו חוק קשה אבל צריך
לקיים אותו, אף על פי שלחבר הכנסת ביזלינג יש השקפות שונות על החינוך.
למה ישנה זכות הלימוד רק לרשויות ולא למוסדות? עלינו לברר, אבל לפני
כן אנחנו דורשים שהדברים יתבררו במשרד-החינוך ורק אז נכנס לבידור
ישרי.

אני בעד זה שנדון על חוק מלואים אשר
יבוא כעבור זמן מה.

בלטם למתקני: ~~שנמסר לנו~~ ~~הבני-ריוצה~~
לשאל כמה שאלות ביחס לזה: מה הם התנאים והרמה למסייגים חרדי
ישנם מסייגים של 10-12 תלמידים והמדינה מוציאה על זה כסף,
האם כל הבא הוא הרשות המוסמכת לפתוח מסייג מבלי לדרוש רמה מסוימת
טאת המורים? ביחס למסייגים החרדיים - הביעו אלי ידיעות שאת רמת
המסייגים הקיימים רוצים לכוון לפי רמת המסייגים הנפתחים עכשיו.
האם ישנה פוליטיקה בנידון זה לא להרבות במספר ולהוריד באיכות?
אולי כדאי גם לדאוג לרמה כללית בהדרכה, הכשרה מקצועית וכו'.
אני מוכחח/לציון שהתדמתי קשה מאד ממה שראיתי בשטח זה.

י. גורדי:
במלוא הסיקף
חובה. הבטנות שהקדמנו את סעיף 2 על סעיף 1 כדי לאיבד צורך להקדיש
שעתיים אלה לשאלת הביצוע של חוק לימוד חובה ולא להרחיב בשאלות אחרות.

הינ'ר ש. פרמיץ:
סדר-היום שלנו הוא סדרי יישום וביצוע
חוק לימוד חובה.

י. גורדי:
ביחס לביצוע חוק לימוד חובה ברצוני
לציון שהאזירה מטביב לחינוך מורעלת
מאד, ואינני חושב שיש בידי משרד החינוך האפשרות, באופן אוניקסטיבי,
לעקור משרשן את הטיבות הגורמות להרעלת האזירה מטביב לחינוך. ברור
לי שאין זה בכוחו של משרד-החינוך ועם כל רצונו הטוב לא יוכל לעקור
את הטיבות משרשן. אולם ישנה בידי משרד החינוך היכולת לסלק כמה
טיבות המגבירות, ואחת הטיבות שסייעו בהרבה להרעלת האזירה מטביב
לחינוך בחדשים האחרונים, זו ההשקיה בפעולות שצריכות היו להיעשות
על ידי משרד החינוך ולא נעשו. כדי לבצע את חוק לימוד חובה. מה
יכולה להיות דעה אחרת שדוקא התגובה במועד כאשר היו כמה פעולות
שהיו יכולות להחריף את המצב, עזרה ויש בזה משום נטיית עוקץ ידוע.
אני חושב שהפעולות שמשרד-החינוך היה חייב לעשותן ולא עשה, לא עשו
שרות טוב לחוק.

ברצוני להדגיש את המצב שנוצר מטביב

י. גורדי:

זה הכניס מכונה רבה בין אלפי הורדים שאינם יודעים כיצד לנהוג. מצד אחד ראש-הממשלה ושר-החינוך הכריזו שהחוק יבוצע וכאזרחים נאמנים הם צריכים לסמוך על הודעות אלה, מצד שני הם רואים שהחוק אינו מבוצע והם רואים לסדר את ילדיהם ואולי אפילו בגן פרטי. זהו מצב בלתי אפשרי ואינני מפרים אם אוטר שמצב בלתי אפשרי כזה הוא בלתי מכובד לפדינה. זה משפיע רע מאוד על החינוך שצריך לתת לאזרחי פדינה צעירה בת שנתיים.

אני יכול להבין דבר אחד; שהממשלה באה לכלל מסקנה שאי-אפשר לבצע את החוק במלואו ובחפזו יותר מדי, אז במשך חדשים אלה הממשלה להכריע אם לבצע את החוק או לא, ואין כל מקום לכך שאלה שאינם מבצעים את החוק, כאילו פוטרים להם מחובתם מפשלתיים שהחוק לא יבוצע. אינני יודע אם הם אומרים את האמת או לא, גם אם זו אמת מדוע לא תיאמר בבלתי; אם זה לא נכון הממשלה צריכה להוכיח שאין זה נכון, והיא יכולה להוכיח זאת על ידי כך שתאחז באמצעים כדי שהחוק יבוצע.

ההשגחה בפרטום התקנות - עיריית תל-אביב בקטה בתחבולה ופרשה את החוק כך משום שבאותו חוק נאמר ששר-החינוך יתקין תקנות והוא עשה כן. אם טוענים שהתקנות בלתי חוקיות ולא היתה לשר-החינוך הרשות להתקין תקנות שלפי דעת המפרשים עומדים בסתירה לחוק, אפשר לתוציא צו על תנאי נגד שר-החינוך, אבל אי-אפשר שבינתיים אזרחים יעשו משפט לעצמם ולא יבצעו את חוק לימוד חובה.

שרד-החינוך סיים בכך שגם כאשר נתעוררה השאלה של פרטום התקנות בהתאם לחוק, הבטיח אמנם שר בן-יהודה שהדבר ייעשה לפחרתו, ולו זה באמת נעשה לא היתה יכולה עיריית תל-אביב לטעון שהיא נוהגת בהתאם לחוק. עברו כבר כמה שבועות ומשום מה אין מטרטטים את התיקון הראשון, או שהאשם הוא בהשגחת התקנות, אצמכל מקום אני מצד מוכרח להביע למטקבה שאילו שרד החינוך היה פועל במועדו היה מטלק כמה בודמים שהגבירו את האוירה המורעלת וכאן יש לי טענה חמורה כלפי המשרד.

או למשל ענין השרותים, אישרנו תקנות לחדשיים על תשלומים לשרותים, הזמן עובר, צריך היה לדון בענין זה לפני חדשיים, זה קשור בתקציב והרשויות המקומיות מאשרות עתה את תקציביהן ועליהן לדאוג להכנסה עבור שרותים מסוימים. היחסים התקציביים בין הרשויות המקומיות ובין המדינה זה גם כן ענין נכבד מאד. כאשר אני יושב ודן בעיריית תל-אביב אני צריך לדעת מה הסכום שעיריית תל-אביב יכולה לקבל.

אלה השתייות שאין להן הצדקה, ואילו הדברים היו נעשים בזמן היו מקילים על ביצוע חוק לימוד חובה והיו מעוררים יותר כבוד מצד האזרחים לממשלה.

אני שותף לבקורת שנאמרה כאן על ידי חברי. אשר להצעת חבר-הכנסת פנקס, אשר שיתן בלחצו שפנקחש לו חלק בכל מעשי ההסרה של החוק שנעשו בעיריית תל-אביב על יסוד הפירוש הזה.

ד.צ. פנקס: אינני מודה בשום המרה.

י. גורדי:

בשאלון הרישום של תל-אביב הושמרה שורה ריקה. כאשר הורדים באו לרשום את ילדיהם אמרו להם למלאה את השורה הריקה. להורדים שלא רצו למלא את השורה הריקה בטענה שאין זה חוקי וברצונם לרשום את ילדיהם בזרם העובדים, נאמר כי אין באותו מזרז בית ספר של זרם העובדים ועליהן לומר לאיזה בית-ספר ברצונם לשלוח את ילדם. לפעולה בזאת אני יכול להגדיר רק כפעולת תרמית.

ד.צ. פנקס: ישנן שתי שורות דיוקן ולא רק שורה אחת.

גוריי: עכשיו רוצה חבר-הכנסת פנקס שיאשרו זהו כו' ~~החוק החדש ולא השופט שהותקן.~~

ברצוני לשאול שאלה. אנחנו עומדים לדון היום בכנסת בחוק לימוד חובה, תיקון מס. 2. מחוץ לתיקונים האחרים הטובאים לקריאה ראשונה ישנו התיקון של הארכת המועד וזה לדעתי טובא לקריאה שניה.

היור' ש. פרטיץ: גם תיקון זה טובא לקראת ראשונה.

פ.ד. לוונשטיין: חבר-הכנסת הכרמלי טען הן נגד חבר-הכנסת פנקס והן נגדי, בענין מקרה עמקא ובענין החינוך במחנות, על שלא הבאנו את הענין לידיעתו של משרד-החינוך או לידיעתו של שר-החינוך לפני שהתחלנו בפעולות בציבור. אני קובע שהן בענין המחנות והן בענין עמקא פנינו למשרד-החינוך הרבה זמן לפני שנתנו יד לפרטם את הענינים בציבור.

ד.צ. פנקס: לא נתתי את ידי לפרטם בעתונות, פרטנו את דברי בכנסת ובוועדה.

פ.ד. לוונשטיין: ברצוני להוסיף שהשר עצמו שלח ועדת חקירה והועדה חקרה והבישה תזכיר משלה לשר. אף על פי כן לא השתנה דבר במקומות הנ"ל, אף על פי שהשר יודע שהענין לא היה בסדר. ענין עמקא נמשך זה 3-4 חדשים ואני קובע שעד שעה זו, ראש-הממשלה בפנינו ובעצמו לא הוציא לפועל את הבטחתו להפדיד את הדברים בעמקא וזה שבוועיים אני מבקש את בשיאית הכנסת להעמיד מחדש את ענין עמקא על סדר-היום של הכנסת ואין באפשרות הנשיאות לעשות זאת כי ראש-הממשלה מבקש שהות להביא ענין זה.

ברצוני לפנות לשר-החינוך בשאלה: אם אנחנו רוצים שתושבי פרינה זיו יכבדו את החוק, וכחברי כנסת אנו צריכים לדאוג לזה שהחוק יכובד, האם אין הממשלה עצמה צריכה לזה? אני יודע שישנה כוונה כפולה בכל הענינים, אפשר היה לדאוג לטידור כל הדברים הדרושים כדי שאפשר יהיה לקיים את החוק - עמקא זו רק דוגמה אחת - ולחנך את האנשים שידעו מה העול המושל עליהם ולא יפגעו מהם פת לחם, להם ולמשפחותיהם, בזמן הטלחמה על הזרמים. אני שואל את השר: האם בדעתו להמשיך בדרך זו להביא לידי מטטר של אקמים כפי שתוא קיים היום במדינת-ישראל?

היור' ש. פרטיץ: שורש הרע לדעתי הוא בזה שהכנסת והממשלה השתדלו ונחפזו לקבל חוק שהוא לא לפי כוחם.

לא לפי כוח המדינה ואינו ניתן לביצוע בממדים כפי שהוחלט עליהם. ועבירה צוררת עבירה. שר-החינוך הביא את הצעת חוק לימוד חובה בפני הועדה ואמר עוד בימים הראשונים שזקוקים רק לאישורו של הציבור. אם הנית יאשר חוק לימוד חובה הוא יבוצע, אך כאשר התחילו, אחרי הכרזות ואחרי שהחוק נתקבל בכנסת, לעבוד ולעבור על כל המעמטה הברזלה הזאת נתקלו בקשיים בלי סוף. הטענה העקבית שיש לי לשר-החינוך ולמשרד-החינוך היא זו: כאשר ראו קשיים אלה, מרוע לא באו לפנינו ולא אמרו לנו, נבחרו הציבור: "זהו המצב, אין אפשרות אובייקטיבית". במקום זה, לא עשתה צעד כדי לברר מה עיתן לביצוע ומה לא.

Handwritten signature or initials.

היו"ר ש. פרטיץ:

עברו כבר ששה חדשים מיום פרסום החוק, ועד עתה לא התייצבו עם הממונים למעשה לקיום חוק היסוד חובה, מה התקציבים שצרכים להילק ברשויות המקומיות, מה יהיה חלק התקציב של הרשויות המקומיות ומה יהיה חלק התקציב של המדינה; לא ישבו עם שר-המבנים ולא בדרו אם שיטת המסים הקיימת נותנת אפשרות, בלי שינוי ולאור המעמסה, להטיל על העיריות והרשויות המקומיות מעמסות נוספות ולייעץ להן מה יהיה המקור לכספם הדרושים להן. לא נעשתה כל העבודה המרליטטרית הזאת שהיתה יכולה להקל את ביצוע חוק היסוד חובה, או לברר מה לא ניתן לביצוע בשלבים מזורזים ולהכניס תיקון.

מובן מאליו שתקופת הלחמה הזוהמת הלכה האטומטרית והחדירה. כמו כן הורכבה מועצת החינוך לא לפי הרעב היסודי של כל זרם כי אם לפי הרעב פנוחפת בכנסת וזה מנע בידור אובייקטיבי של העניינים אלא בהתאם למלחמת האינטרסים בחינוך, והדברים הניעו לידי כך שבינתיים ישבה מועצה, שהיתה פגומה ולא מוצדקת, בהתאם לחוק ועמקה בדברים שלה ולא שלה. מה אנו שומעים שרמינולוגיה חדשה שהמועצה אישרה את התקנות; מי שם את מועצת החינוך לאשר משהו, ומי שם אותה לעבר משהו? ממכריות המועצה הן ייעץ לשו, אשר יכול לשלוח את התקנות לכל אשר מועצה ולבקש את חוות דעתו, אבל לא יתכן שהתקנות האלה יאושרו בהרכב של מיעוט של החזית הדתית ורובו של זרם העובדים, ותושם עליהן גושפנקה של זרם זה.

ד. ג. פנקס: האם את יודעת מי הצביע נגד? היו דברים שהחזית הדתית הצביעה נגד.

7

היו"ר ש. פרטיץ: לא היתה לכם כל רשות לעבר הצעות מרחיקות לכת שיכולות אחר כך להידמות לעצמכם כנודטים להפרת חוק על ידי אחרים. יש כאן הפרה חמורה של החוק ורצון להעביר את דעת הקהל לפנים אחרים. לוי נעשו כל הדברים שהזכרתי לעיל, לא היו הדברים מביעים לידי כך שחודש וחצי לפני פתיחת בת-הספר היינו מקדישים תשומת לבנו לכך שישנה עירייה מרדנית ממפירה את החוק. מדוע היא מרדנית, ומדוע היא מפירה את החוק, אם היא היחידה שאישרה והוציאה לפועל את החוק כלשונו וכרוחו, פרט לרישום לבגנים, לבנה המשרד מנע ממנה לרשום את הילדים כרוחו וכלשונו של החוק, כי החוק מדבר על כך שהמדינה אחראית לביצוע חוק היסוד חובה במשותף עם הרשויות המקומיות. האם היתה במשך כל הזמן התייעצות אחת, לפני פרסום התקנות, עם הרשויות המקומיות על אופן הביצוע, על צורת הביצוע, תקציב הביצוע, הכנת מורים ובגנות - לא נעשה בעניין זה כלום. העירייה המפירה פנתה למשרד-החינוך ולראש-המשלה ואמרה: "אתם מטילים עלי חוקים ותקנות, תגידו לי איך להתגבר על זה", ועל זה היא לא קבלה תשובה עד היום הזה. חכמת השלטון היא לא להטיל על הציבור גזירות שהוא אינו יכול לעמוד בהן. לא צריך לדבר על עיריית תל-אביב כעל מפירה את החוק, רוב רובה של מדינת-ישראל מפיר חוק כי ברוב רובה של מדינת ישראל עד היום לא נתקיים הרישום.

ז. שור: - שר החינוך והתרבות: לא נכון.

היו"ר ש. פרטיץ: והרישום לא נתקיים כלשמו, החוק ועוד ישנם מקומות רבים שעד היום אין איש יודע מי צריך לערוך שם את הרישום, וישנם מקומות שם הרישום נערך על ידי מוכרי לשכות העבודה, בלי שתהיה רשות מקומית ממונה * מטעם שר-החינוך.

היו"ר ש. פרטיץ: אני אומרת את הדברים בתור חברת הועדה ואני אחראית עבור הדברים שאני אומרת. אתה יכול לקרוא אותי למשפט אם הדברים לא נכונים.

כל התלונות שהובאו לפנינו מקורות שונים מעידים על אטמוספירה מורעלת מאד והם עדים שלא היתה השגחה מספיקה כדי שהדברים יוצאו למועל כנדרש. הבאתי בתור הוכחות מכתבים של המפקח הכללי על דברים אלה.

אשר לענין כולו. הייתי רוצה שאחרי בירור התלונות ואחרי בירור אופן ביצוע חוק לימוד חובה, נעבור לביצוע החוק בהתאם למציאות ובהתאם למפשרויותינו ולא להשתעשע בהבאת הצעות דמיוניות לכנסת על הארכת תאריך הרישום ולהשעות בזה את הכנסת. החוק מדבר על דברים ברורים, עיריות ומועצות מקומיות חייבות לרשום במשך כל השנה, ואין לקבוע תקופות, אלא שהורים שלא רשמו בתאריך מסוים הופכים לעבריינים באם לא רשמו את עלדיהם. אם היה קיים רישום והם לא רשמו הם עבריינים, אבל אם לא היה רישום מי יתבע אותם לדין. מה הדחיפות הזאת לתיקון, האם אין תיקונים חשובים יותר כדי לבצע את חוק לימוד חובה? האם ישנו הכסף לבנייתם האם ישנם מספיק מורים? האם ישנם חטרי הגלם הדרושים להקמת בתי?

אני חושבת שהועדה צריכה פעם אחת לתת את הדין על הדברים האלה. אנשים שבאים להתלונן מפניויותיו של שר-החינוך. האם הוא מבקש זאת? אני חושבת שמכיוותיו רחבות עד מאד, המדינה מבצעת את החוק על אחיזתה היא.

אם עלינו לבצע את חוק לימוד חובה ולעזור להבראת האטמוספירה, פיסת מניעה לבחור בוועדת משנה אשר תכדוק ותבדוק את כל הדברים בדרכים שתמצא לנכון. האם היא תמצא לנכון לקרוא לעדים מהמשרד היא תעשה זאת.

אני מניעה לברר עם משרד החינוך ועם המשלה ולהחליט מה ניתן לביצוע מיד. חוק לימוד חובה, ולהביא תיקון שהמציאות דורשת אותו, לא יסוד (כנסת).

חבר-הכנסת ציולינג האשים אותי שלא דאבתי כי חוק לימוד חובה (תיקון ש. 2) יובא אתמול לקריאה ראשונה. אני מפרתי את הדברים למזכירות הכנסת מיד והובטח לי שזה יובא מיד. אחר כך מראה לי בשיאנות הכנסת שהם החליטו להביא חוק זה היום ולא אתמול. אני את שלי עשיתי.

גוריי: היות ובניין שחברת-הכנסת ש. פרטיץ דברה לא היה יושב-ראש, כי היא דברה כחברת הועדה, אני מניע ליושבת-הראש לקרוא לטור את חברת הועדה ש. פרטיץ על שאתרה שההצעה הנובאת היום לכנסת היא הצעה דמיונית.

הצעה זו הוצעה על ידי המשלה והועברה לוועדה על ידי מליאת הכנסת. הועדה, פרט לשני מסתייגים, אישור את ההצעה להאריך את מועד הרישום במקום בא' באב, לש'ו באב. עם חברת הכנסת מנדירה הצעה זו כהצעה דמיונית, פירוש הדבר שהיא מאשימת את המשלה שהיא לא הוציאה את ההצעה הזאת למועל. אני מניע שיושבת-הראש תקרא את חברת הועדה פרטיץ לטור.

היו"ר ש. פרטיץ: לו הדברים לא היו מוטבים ליושבת-הראש הייתי מפסיקה אותך מיד. כולם הבינו שאני דברתי על הרחבת סמכויותיו של שר-החינוך ביחס לתיקון ואמרת שהוא אינו בר-ביצוע. בפורום שמתמסס בו שונות בניינינו כמו "תרמית" נגד ציבור גדול בתל-אביב, לא צריכים להיות דגישים בלתי המלה דמיונית.

ז. עזר - ער החינוך והתחננות:

הייתי רוצה שינתן די זמן כדי לומר
כמה דברים למרות שהדברים החליטו לשבת רק עם שעה שתיים.

קראתי את כל דברי חבר-הכנסת ציזלינג
שהובשו בכתב. שמחתי שהחלטתם לקבוע ישיבה ביום ג' שלא להוציא אותה
מעבודת הוועדה, אבל צדהמתי לקרוא דבר זה בדבריו של חבר-הכנסת
ציזלינג, שהנה הדפכים דבר זה נגדי שאינני מסתמך בוועדה ולא במועצה.

ברצוני להתחיל עתה. טיפוס שהחלט
שישיבות המשלה תקיימנה ביום ד', הודעת לי ושבתי-ראש הוועדה והודעת
לחבריה שונים כי אני מבקש כי ישיבת ועדת החינוך לא תקיים בימים
ד'. אני רוצה את ההחלטה לקיים את ישיבות הוועדה דוקא ביום ג' כהשלמה
עם העובדה הזאת שאתם עושים את העבודה בלעדי. אמרתי בישיבת המשלה
שזה מחייב אותי כלפי ועדת החינוך ואמרתי לי שאין אני יחידה ישנם
עוד שרים שהם קשורים לועדה ולכנסת ושורה של ועדות מתמשכות בדבר זה
ואינן קובעות את ישיבותיהן בזמן ישיבת המשלה. ועדת החינוך הפסיכה
לקיים את ישיבותיה ביום ד' ובוזה השלמת עם העובדה. אני מצטרף
צער רב על כך, כי כאשר אני קורא בפרוטוקולים אני מרגיש שהייתי יכול
להגביר את הדברים לו השתתפתי בדיון. הייתי רוצה שתמצא הצורה וימצא
הזמן כדי לאפשר לי לעזור בעבודת ועדה זו, כי אני חלאת את עבודתי
בוועדה כחלק אורגני מעבודתי בממשלה. אני יודע שאינכם יכולים לשנות
את הדבר אבל צריכה להיות מידה של יושר, אני מבקש שתראו את הצעירות
כחלק מהצעירותכם.

אני שמח שאיפשרתי לי להשתתף בישיבה
היום - כל זמן שהישיבות לא התקיימו במועד בו התקיימות ישיבות המשלה,
חזר מהזמן שדחתתי למטתי לא בעדתי מאף ישיבה אחת. - אם אי-אפשר
לקבוע שועדת החינוך באופן קבוע תשב ביום ג', אני מציע שלפחות פעם
בשנה שבוועדת או פעם בחודש תקיימו את הישיבה ביום ג' ותאפשרו לי
על ידי כך להשתתף בישיבות, אחת אני מוכרח להתפרנס מהמועצה; אני
מקבל דברים וחשבונות בעל פה בן-ההודעה, אבל רק היום שמעתי כאן
שהיו דברים שלא הביעו אלצן ואני מצטרף על כך.

אשר לנשיעתו של פר בן-ההודעה, מחובתי
להסיים פה לזות שפתיים שכאילו הוא נטע לחופשה. ברצוני לקבוע כאן
שלושה דברים. קודם כל המחשבה שהיתה שיטע לחופשה לחזר-לארץ והוא
התחייב בלשני לונדון ומארים כי יבוא להדעות שם על החינוך, לא התבשרה.
בישלנו את ההרצאות בלונדון ובפאריס למרות שהוא רצה לעזור בזה להסתדרות
הצינזית בעבודתה התרבותית, בי אמרנו שאין המצב הקיים מאפשר זאת.
לעומת זאת היתה השאלה של ועדת ארנסטו שלא יכולתי בשום פנים לזלזל
בה. נטע שליח אחד וקבלתי הבוקר דין-וחשבון. אני שמח למטר לבט כי
ביום שלישי התקיימה שם הרצאה על חינוך והרצאה היה פר בן-ההודעה.
איננו יכולים שלא להשתתף בזה, אנחנו מוכרחים להכנס בעול דברים
בינלאומיים. ישנם גם עניני חינוך ותרבות. ויתרנו על נשיעות של
משלחות גדולות, אבל במקרה זה כאשר נוטע שליח אחד רצוי שיטע איש
שיכול להרצות על עניני חינוך וההדים שקבלתי מהרצאתו זו אינם מעמידים
אותי בטוב כזה שאנחנו צריכים להתחרט על נשיעתו זו. לא צריך לעשות
דבר זה מרגי צלתי מדי, הוא יהיה כאן בשבוע הבא.

יש לי הרבה דברים לומר אבל ברצוני
קודם כל להציע שהוא מפסי. נאמרו כאן דברים על ידי חבר-הכנסת ציזלינג
ועל ידי חברת הכנסת פרטיץ שאינני יכול לעבור עליהם בשתיקה עם כל
רצוני הטוב. אם מדברים פה על עבריינות ושחיתות הציבור, וחבת-הכנסת
פרטיץ אמרה שרוב צרובה של המדינה מפר חוק כי לא קיימו את הרישום -
אם מנסים להאשים מולדתה הכנסת ציזלינג כזאת עליהם לבטש את הדברים.
עלינו לרמן עצמנו במקצת לכהכללות כאלה בדבר רק אז כאשר בידינו כל
החומר הדרוש לכך. לפי הכרתי אין חומר הראוי לבישושים כאלה.

ז. שור: - שר החינוך והתרבות: **אם נאמר, אבל לפל האשמות הללו אין כל קשר לקשיים בהם נתקלנו בהגשמת חוק לימוד חובה. מפללו לה היה חוק לימוד חובה, מפילו לא היינו רוצים אלא פטילים, אז ישנה טענה אחת: ישנו זרמים, ישנה תעמולה וכל השענות האלה שייכות לזרמים ולא לביצוע חוק לימוד חובה. לא כמפנים, לא חוסר מודים, לא חוסר בנינים, כל הפרשיות האלה עוד תבואנה, אפי' יודע בפני איזה קשיים עוד נעמוד. הייתי מבין אילו בחולון, שם אמר נרשמו יותר תלמידים מאשר יש באפשרותנו לסדר, יבוא וישברו שמשות, אז אני מבין שזה נובע טעם ביצוע חוק לימוד חובה. מה שנמצא בא האשמות אלה אינו שייך לפדובלימה של כמפנים ושל מודים, זה בא כתוצאה מהרעלה מתודת של התחרות בין זרמים. יהודים מסוימים והכנסת בעצמה הוסיפו הרבה כדי להחריף שאלה זו ולהעמיד עליה את מרכז הכובד, כאילו יהיה זה אסון, חסידיה לילה אם ילד זה או אחר ילמד בבית-ספר זה או אחר, כולם יהודים ואיש מהם לא ילך לאיבוד.**

אם רוצים ללמוד מכל זה, אם זה הכרחי הרי עוד כמה שאפשר במקסימום של חוסר חריפות. כל זמן שנכניסים נימה זו לדברים הם ילכו ויטמטמו יותר ויותר. אבל אנחנו רוצים לחתור לכך שכל אדם ילך לזרמו ולא לזרם אחר.

כיצד נתגבר על דברים אלה? ודאי שאתם צריכים לברר את הדברים, המשרד עומד לרשותכם, הגב' טנר (יועצת משפטית) תמסור לכם את המספרים ותראו שהמשרד טיפל ברובם של המקרים. ישנם כאלה שרשמתי עליהם שהם עוד טעונים בידור. המשרד טיפל בכל המקרים האלה ושלה אנשים מהימנים מכל הסוגים לברר אם יש טענה או לא.

לדיעתכם, בחיפה נרשמו כ-4000 ילדים ובתוך מספר זה היו 9 תלונות שהגיעו - יתכן שהיו יותר, אבל הן לא הגיעו אלי. - אני מוכרח לומר שאם מתוך 4000 מקרים היו רק 9 תלונות, בשמן שזו הפעם הראשונה צעד רישום במסגרת חוק לימוד חובה, אין לראות בדבר זה כשלון. יש לראות בזה הזלחה מרובה של ביצוע חוק לימוד חובה. ואם אני יודע שמתוך 9 מקרים אלה שעליהם דברה הגב' טרפיץ נאלץ שליח של המשרד את הדברים, והגיע למסקנה ששלושה מקרים לא היו בסדר, וביטל את הרישום של אנשים אלה שלא ידעו להגדיר עצמם כראוי, התכוונתם לזרם אחר ונפלו לזרם שני, השליח ברר את הדברים עם האנשים ורשם אותם מחדש, ובששה מקרים בא לכלל דעה שהתלונה אינה מבוטלת הרי בדרך כלל יש לראות זאת כמבצע שיש לשפוח עליו ויש לברר עליה.

עכשיו אנחנו יכולים להגיע לזה שתומר החריפות בציבור, וכל אדם בציבור יכול להיות שקט שהרישום ייעשה כדין. אם הועדה רוצה ללכת בדרך שלפנינו, הרי לפי דעתי אין לברר את כל האשמות בלי חקירה משפטית. אם מישהו אמר או מישהו שמע, איש אינו מחויב לומר את האמת, אי-אפשר לברר עדות, אין חובה למסור עדות. את זה יכול לעשות לא איש ציבור ולא איש זרם...

ולא מי שהיה במשפט. **א. צינצ'ביץ:**

ז. שור - שר החינוך והתרבות: **אני מאמין באינטנטיביות של שופטים. בכל מקרה שיבוא מישהו להתלונן, זה לא צריך לבוא בפני אינטנטיביות ציבורית, לא צריך לבוא בפני ועדת כנסת ולא צריך להיות ברור משפטי של נכחרי האומה, זה צריך להתברר בפני שופט, ונדרוש מאינטנטיביות משפטית גדולה שתתן לנו שופטים על השבוענו, וחודש אחרי גמר הרישום ישב שופט ולפניו תלונה זו או אחרת. לא מחפץ שאדם יביד לי שיש לו הרשעה כי לא נתנו כחוק, או שחבר-כנסת יאמר לי שיש לו מכתב פרמת-בן ששם לא נתנו כחוק. אינטנטיביות משפטית חקירה יכולה לברר את כל הדברים, היא תאיעץ ותביט שבאה למסקנה במקרה זה או אחר שהרישום לא היה כדין, או יבטל הרישום ויהיה רישום חדש. אם**

ז. שזר - שר-החינוך והתרבות:

בחונך עצמנו לכך שדבר זה לא ייעשה מתוך
שפטרמנט, ללא חריפות. אני מבטן לקבל כל מה שנופש יאמר. אם בדרך
זו נלך נברר את כל התלוזות ונתמטר מכל זה. אם תרשו לי ללכת בדרך
זו אין לי כל חוק על זה. אך במ לפני שנה סיפלת בדרך זו בכמה
מקרים. אין זה ענין של מוקחים, זה ענין של תלוזות אישיות, אי-אפשר
להכניס את המשרד לענין זה. בקים אינטנטיביה משמטית חוקרת ביתן לה
את הציוד המשמטי, תגכה עדויות, תקבל שבועה ותגיעא עד חקר אמת.
נקבל עלינו את הדין של אינטנטיביה משמטית זה, הקולות ישככו ולא
תהיה המדינות המרובה הזאת מטביב לכל האמון שקרה שילד לא ילמד
בזרמו. אם אפשר ללכת בדרך זו אני חושב שתמטרו את השאלות העומדות
לפנינו ותאפשרו לי למלא את התפקיד בפנינום עצמנות.

ישנה עוד כמה דברים שברצוני לנגוע בהם
וואשתדל לעשות זאת בקיצור.

היו"ר ש. פרמיץ: כדי ששר-החינוך יוכל לענות על כל השאלות
שנתעוררו כאן לא מקיצור יתר, אני מציעה
שנחליט עכשיו לקיים עוד ישיבה.

ד.צ. מנסה: אם ישיבות הממשלה מתחילות בשעה 09.00
בבוקר אולי בשב משעה 08.00 עד שעה 09.00,
כדי לאפשר לשר לענות.

ז. שזר - שר החינוך והתרבות: אני מוכן.

הוחלט לקיים ישיבה נוספת מחר בשעה 08.00 בבוקר.

י. גורלי: הייתי רוצה לדעת מה תהיה הפרוצדורה של
הדיון היום בכנסת.

היו"ר ש. פרמיץ: אני אביא את החוק לכנסת באותם דברי המבר
שאני צריכה לתת באופן אובייקטיבי מאד. זוהי
רק קריאה ראשונה ואין עוד שאלה שהרוב צריך להגן על החוק. כל חבר-
כנסת יכול להשתתף בדיון בזמן קריאה ראשונה.

הישיבה נועלה בשעה 14.00

לז 20.7.1950